
XXVI Київський міжнародний симпозіум з наукознавства та історії науки «Наука, технології та інновації як найважливіші сучасні чинники національної безпеки», 13—14 листопада 2014 р.

Вступ

Київські наукознавчі симпозіуми, присвячені актуальним проблемам розвитку науки і технологій, проводяться з 1966 р. Їх засновником був перший керівник Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки, фундатор наукової школи з наукознавства в Україні, член-кореспондент НАН України Геннадій Михайлович Добров.

Основна мета цього річного наукового форуму — обговорення проблеми національної безпеки, пошук шляхів підвищення рівня її ефективності, впливу науково-технологічної та інноваційної сфери на національну безпеку, а також пошук шляхів запобігання загрозам національній безпеці в Україні.

Проблема врахування науково-технологічного чинника в контексті національної безпеки є дуже складною й актуальною для нових незалежних держав (якою є Україна), особливо якщо вони мають у своєму розпорядженні значний науковий, економічний, людський та природно-ресурсний потенціали і намагаються проводити незалежну політику.

Основними темами для обговорення були:

1. Науково-технологічна безпека як соціальне явище і найважливіший елемент державної політики.

2. Історико-наукознавчий аналіз стану досліджень у галузі науково-технологічної безпеки.

3. Роль і місце науки, технологій, інновацій у забезпеченні національної безпеки. Специфіка цього питання для нових пострадянських країн.

4. Характеристика зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці, що обумовлені станом науково-технологічної та інноваційної сфери: методологія наукового аналізу і практичної оцінки.

5. Історичний досвід участі вітчизняної науки в забезпеченні національної безпеки.

Симпозіум було організовано за сприяння Національної академії наук України, Міністерства освіти і науки України, Наукової ради з наукознавства при Міжнародній асоціації академії наук, Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, Державного підприємства «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля», Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України.

До участі у форумі було запрошено дослідників у галузі наукознавства, історії науки і техніки, теоретиків і фахівців з проблем забезпечення національної безпеки, пов'язаних з науково-технологічною сферою, політичних і державних діячів, представників засобів масової інформації та періодичних наукових видань.

У роботі симпозіуму взяли участь понад 140 дослідників та фахівців з різних міст України (Київ, Дніпропетровськ, Львів, Харків, Запоріжжя, Жи-

тормир, Павлоград). Відкрив пленарне засідання віце-президент НАН України Антон Григорович Наумовець, який оголосив привітання президента НАН України Б. Є. Патона учасникам симпозиуму. З вітальним словом до учасників засідання звернулася також народний депутат України, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти Лілія Гриневич.

На пленарному засіданні виступили провідні науковці НАН України, представники Міністерства освіти і науки України та Державного підприємства «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля». Серед них: виконуючий обов'язки вченого секретаря НАН України В'ячеслав Богданов, заступник міністра освіти і науки України Максим Стріха, академік-секретар Відділення економіки НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України Елла Лібанова, директор Інституту магнетизму НАН України та МОН України Віктор Бар'яхтар, заступник Генерального конструктора ДП «КБ «Південне» з наукової роботи Олександр Кашанов, директор Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України Борис Маліцький, директор Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України Володимир Гриценко та ін.

Активна дискусія розгорнулася на засіданні круглого столу «Загрози національній безпеці, обумовлені станом науково-технологічного потенціалу», на якому розглядалися наступні питання:

- Методи і моделі оцінки науково-технологічних ресурсів, шляхи подолання технологічного розриву у процесі формування системи національної безпеки.

- Рівень використання науково-технологічного потенціалу як індикатор стабільності та національної безпеки.

- Перспективи використання науково-технологічного потенціалу в забезпеченні обороноздатності та протидії тероризму.

- Інформаційна безпека і розвиток ринку ІКТ як передумова захисту громадянина, бізнесу і суспільства.

- Роль науки та інновацій у попередженні та подоланні техногенних і природних катастроф: екологічна безпека і екоінновації.

У роботі цього круглого столу взяли участь понад 50 науковців з різних наукових організацій України.

Другий круглий стіл «Історичний досвід та сучасні можливості використання потенціалу ракетно-космічної галузі у вирішенні проблем національної безпеки» був присвячений наступним темам:

- Складові національної безпеки та їх забезпечення наукою і технікою України.

- Ракетно-космічна техніка України у суспільно-політичному та світовому контекстах.

- Фундаментальна академічна наука України та її внесок у забезпечення національної безпеки в історичній ретроспективі.

- Чи потрібен Україні ракетно-ядерний статус?

- Роль науки у ліквідації Чорнобильської катастрофи та в забезпеченні енергетичної безпеки України.

В обговоренні цих питань взяли участь понад 45 науковців.

На заключному пленарному засіданні учасники симпозиуму прийняли рекомендації, які будуть широко розповсюджені й надіслані до органів управління наукою та державою.

Далі друкуються вітання президента НАН України учасникам симпозиуму, виступ голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України та статті за виступами учасників симпозиуму.

Л. П. Кавуненко, канд. екон. наук, заступник директора Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України